

ber, jiddis, német és szlovák nyelven jelentettek meg szakkönyveket és szépirodalmat, sőt három hetilapot is. Ugyancsak Galántán működött az európai hírvérváros, Diószegyet pedig a Kuffner család által létrehozott és működtetett cukorgyár tette ismertté, ahol az európai szempontból is legmodernebb gyártási technológia alkalmazásán kívül az alkalmazottak családjáról való gondoskodás, óvoda és iskola működtetése, a tehetséges gyermekek felkarolása és segítése is szinte egyedülálló volt. De ismertek, sőt híresek voltak a régió felekezeti iskolái is Galántán, Szereden, Diószegen és Jókán.

Az érdeklődő olvasó számára valószínűleg ez a könyv, hiszen a régió és a régióban élő zsidó népesség múltjának bemutatásán kívül a zsidó szellemi és tárgyi kultúra egész tárházát is megnyitja számára. Meggyőződhet arról, hogy a zsidó vallás lényegében nem érzések halmaza, hanem kifejezetten egy teljes és következetes életforma, hiszen meggyőződéssel hirdeti, hogy a Teremtő nem szavakat, hanem cselekedeteket vár el az embertől. Betekintést nyerhet a Tóra törvényrendszerébe, vagyis a zsidóság alkotmányába, melynek alap gondolata az az egyszerű tétel, hogy amit magadnak nem kívánsz, ne tedd azt másnak. E gondolat alapján fejt ki a három csoportba sorolható rendelkezéseit: az erkölcsi útmutatásokat, a rituális törvényeket és a jogi rendelkezéseket. Külön értéke a könyvnek, hogy az olvasót megismerteti a zsidó otthon szellemi hagyatékával, hiszen a zsidó vallás gyakorlása nem a zsinagógákban történik, hanem otthon, és ezáltal az otthon is megszentelt helyé válik, a család pedig a legelemibb rituális egyszerűségéig. Az otthon így nem csak

a vallás, hanem az értékek, a hagyományok folyamatosságának a színtere is, ezáltal teljesedik ki az otthon valódi identitásmegőrző funkciója. Így válik fontossá az olvasó számára a jelentős történelmi eseményekhez kötődő sajátos zsidó ünnepek, és a hozzájuk kapcsolódó étkezési és magatartási szokások megismerése. A kultikus erejű szabbat – a szombat ünnepe, a purim – a perzsa uralom alatt élő zsidóság megmenekülésének ünnepe, a pészah – az Egyiptomból való kivonulásra emlékező nyolcnapos ünnep, a Jóm Kippur – a szombatok szombatja, a chanukka – a fény szintén nyolcnapos ünnepe, és a sajátosan galántai ünnep, a Zain Adar, amikor a családok, ismerősök azokért imádkoznak, akik abban az évben hunytak el. Emellett a szerző végigvezeti az olvasót a zsidó ember egész életén – a születéstől kezdve a házassággal, halállal, temetéssel és a családnak a temetés utáni magatartásával kapcsolatos, szinte kötelező tettein.

Meggyőződésem, hogy a könyv elolvasása során szerzett új ismeretek birtokában válhat minden olvasó számára teljesen érthetlenné az antiszemitizmus és annak minden megnyilvánulása, és tovább erősödik tudatában a soá, vagyis a holokauszt soha eléggé el nem ítéhető iszonyata, amely az elemzett régióból is szinte teljesen eltörölte a zsidó etnikumot. Azt a népcsoportot, amelyről Milan Kundera többek között ezt írta: A világnak egyetlen helye sem volt úgy megjelölve a zsidó géniusz tevékenységével, mint ez a térség, ahol kozmopolitaként integráló elemként működtek.

Az olvasóban pedig valóban tudásrendszereződnek az eddigi ismeretei, amiért a köszönet főként a könyv szerzőjét illeti.

Tisztelt Szerkesztőség!

A magyar nyelv és irodalom érettségi feladatlapjára, illetve annak egyes feladataira vonatkozó meglátásaira, javaslataikra kívánunk az alábbi sorokban válaszolni.

Mielőtt sorra vennénk a konkrét feladatokkal kapcsolatos megjegyzéseket, előrebocsátjuk, hogy az érettségi írásbeli feladatlapjainak értékelése során az érettségi vizsgabiztosok telefonálhatnak a NUCEM-ba, hogy megbeszéljék a javítókulcsban felüntetett válaszokat, rákérdezzenek a tanulók által adott válaszok elfogadhatóságára, sőt, javaslatot adhatnak egy-egy feladat értékelésére. Ezzel a lehetőséggel mindössze 5 iskola vizsgabiztosa élt. Ha a feladatlapban valóban óriási hibák fordultak volna elő – ahogy Önök írják –, akkor 2015. március 20-án, az extern érettségi vizsgák napján bizonyára nem 5 magyar tannyelvű iskolából hívták volna fel a NUCEM-et. Néhány iskolában tanfelügyelő is jelen volt, akik nem jegyezték fel semmiféle kifogást a pedagógusoktól, akik a feleletalkotó feladatokra adott válaszokat értékelték.

Az extern érettségi vizsgára készített feladatok magyar nyelv és irodalomból

■ a 7446 számú feladatlap 26. feladata: Levelükben a 7446 számú feladatlap egyes feladataihoz fűztek kritikus megjegyzéseket. E feladatlap a 7344 számú feladatlap változata, amely megtalálható a www.nucem.sk weboldalon. Az érettségi vizsgákra összeállított feladatsorok két változatban készülnek, s csak a feladatok, illetve a válaszlehetőségek sorrendiségében van eltérés. A grafikai feldolgozás során a 7344 számú alapváltozat 5. számú idézete a 7446 számú feladatlapban 4. számú idézetre, az eredeti 33. számú feladat pedig 26. számú feladatra változott. Sajnálatos módon a feladatok másolásakor hiba történt, így a 4-es számjegy előtt „az” névelő

Ivana Pichaničová

Válasz a 2015-ös magyar nyelv és irodalom extern érettségi vizsga feladatlapjához fűzött észrevételekre

maradt „a” helyett. E hibáért szíves elnézésüket kérjük.

Ugyanebben a feladatban az „argumentatio” kifejezés magyar megfelelőjét kellett a diákoknak kiválasztaniuk a négy megadott lehetőség közül: „bizonyítás, befejezés, cáfolás, kitérés”. Az említett idegen kifejezésnek a magyarban is sok megfelelője ismert. Önök szerint a legmegfelelőbb fordítás az érvelés lett volna. Mivel ez a szó a leggyakrabban használt magyar megfelelője az említett idegen kifejezésnek, ezért igen könnyű lett volna a feladat, ha a 4 válaszlehetőség között szerepelt volna. Ennek következtében a feladat elvesztette volna az ún. érzékenységet, tehát nem mérte volna a diákok szókincsbeli ismeretei közti különbségeket.

Az érvelést tehát tudatosan nem soroltuk a válaszlehetőségek közé, mivel a feladattal azt kívántuk mérni, hogy a diákok ismernek-e egyéb megfelelő kifejezést az említett idegen szóra. Egyébként a Misad–Simon–Szabó Mihály: Magyar nyelv I. című tankönyvben (SPN, Bratislava 2009, 65. o.) a tankönyvszerzők a szónoki beszéd hagyományos részeinél említik az „argumentatio”-t, így latinosan mint szakkifejezést, amelynek jelentése a tankönyv szerint: bizonyítás. A feladatban szereplő többi válaszlehetőség szintén a tankönyv ezen részéből származik.

■ a 7446 számú feladatlap 33. feladata: Ez a feladat a szövegértésre irányult. A versből azért tüntettünk fel két sort, hogy teljes legyen a gondolat. A válaszlehetőségek elolvasása után egyértelmű volt, melyik verssorra kell a diákoknak összpontosítaniuk. A második sornak valóban nem volt semmilyen nyelvi szerepe a feladatban. A hiánya azonban gondot okozhatott volna néhány diáknak, hiszen nem lett volna befejezve a mondat.

■ a 7446 számú feladatlap 39. feladata: Ez a feladat a következőképpen

szerepelt a feladatlapban: *„Byron pesszimista világgképét, életérzését róla byronizmusnak nevezték el. Egy szóval írja le, hogyan fordítható magyarra az a 19. században divattá vált közönyös, életunt mélabú, amelyet angolul spleenként emlegetünk!”* A javítókulcsban azért szerepelt csupán egyetlen válaszlehetőségként a „világfájdalom”, mert a feladat megfogalmazásában a diákok ott olvashatták mindazokat a lehetséges kifejezéseket, amelyek még elfogadhatóak lehettek volna. Ha az értékelés során kétségek merültek fel, a tantárgyi vizsgabiztosoknak lehetőségük volt telefonálni a NÜCEM-be. Ezzel a feladattal kapcsolatban egyetlen iskolából telefonáltak megalapozott esetben, amikor a diák választát annak pontatlansága miatt nem kívánták elfogadni.

■ a 7446 számú feladatlap 40. feladata: Ebben a feleletalkotó feladatban a diákoknak idegen szóval kellett kifejezniük azt a fajta önművelődési módot, amely Keatsre volt jellemző. A javítókulcsban elfogadható válaszként szerepeltek az *autodidakta*, *autodidaktikus* kifejezések. Az **autodidaxis** valóban nem szerepelt ebben a kulcsban, azonban a tantárgyi vizsgabiztosok tudatában vannak annak, hogy a szó minden olyan alakja elfogadható, amely a válasz tartalmának megfelel, bármilyen toldalékos formában is fordul elő a diákok válaszaik közt. Ez egyértelműen olvasható a NÜCEM által kiadott érettségi írásbeli vizsgák értékelési útmutatójában, amelyet nemcsak a vizsgabiztosoknak, hanem valamennyi értékelést végző tanárnak ismernie kell.

■ a 7446 számú feladatlap 43. feladata: A feladatban a diákoknak azt a lehetőséget kellett kiválasztaniuk, amely leginkább jellemzi Anakreón költészetét. A válasz egyértelmű, mivel már az idézet első sorában szerepel a *bor* szó. A válaszlehetőséget – hogy *kiváló bordalok szerzője* – a tankönyv-

ben szinte szó szerint olvashatják, tanulhatják a diákok Anakreón költészetével kapcsolatban: *„A görög bordal legnagyobb művelője Anakreón...”* (Kulcsárné–Kulcsár: Irodalom I. Terä, Bratislava 2009, 37. o.).

■ a 7446 számú feladatlap 50. feladata: A szövegértést mérő feladatban azt kellett a diákoknak meghatározniuk, ami nem következik az idézett szövegből. A szöveg arról szólt, hogy mi látható a kiállításon. A szövegben az alábbi információkat találhatták a diákok: *„...a látogatók megismerhetik Gertrudis alakját, családját és annak szerepét... Az esztergomi és az óbudai királyi udvar mellett látható a merénylet helyszíne, a pilisi erdő is. Hozzátette: a pilisszentkereszti síremléket a maradványokból virtuálisan rekonstruálták, s megtekinthető annak 3D-s változata...”* A szöveg nem említi a királyné gyilkosát. A helyes választ – az összesített információk alapján – a figyelmesen olvasó diákok egyértelműen megtalálták.

■ a 7446 számú feladatlap 51. feladata: A feladatban az idézett publicisztikai szöveget a megfelelő műfajba kellett besorolni úgy, hogy a diákoknak négy (A, B, C, D) lehetőség közül lehetett választaniuk. A helyes válasz a „hír” volt. A levélíró szerint egyéb lehetőségek is megfelelőek lettek volna. Azok viszont nem szerepeltek a négy lehetőség között. A diákok nem gondolkodnak más válaszlehetőségeken, csak azokon, amelyeket felkínálunk nekik.

■ a 7446 számú feladatlap 56. feladata: A feladatban a „rekonstruál” kifejezés magyar megfelelőjét kellett leírni úgy, hogy ne változzon meg a mondat értelme. A feladat nem az volt, hogy a szövegből írják ki ezt a szót. Kiírhatták ugyanabban az alakban, de feltüntethették magyar megfelelőjét más formákban is. Önök kifogásolják, hogy a szövegben a „rekonstruálták” szóalak szerepel, tehát más

személyben, számban, mint ahogyan azt a javítókulcsban feltüntettük. Már utaltunk rá a korábbiakban, hogy a vizsgabiztosok és az értékelő szakosok tudják, hogy a válaszokban a szám, a személy, a toldalékolt formák más alakja nem okozhat gondot, mivel ugyanarról a kifejezésről van szó. Ebben az esetben az idegen kifejezés magyar megfelelőjét vártuk válaszként a diákoktól – függetlenül annak toldalékolt változataitól.

■ a 7446 számú feladatlap 58. feladata: A feladatban a diákoknak meg kellett határozniuk az irodalmi idézet műfaját. Ennek a műnek a műfaji meghatározása pontosan szerepel a tankönyvben (Kulcsárné–Kulcsár: Irodalom a gimnáziumok és szakközépiskolák 3. osztálya számára, 1. rész, Terra, Bratislava 2011, 9. o.), ahol a tankönyvírók a következőt írják: „*a kortársak ezt az összetett, valójában keverék műfajt lírai drámaként emlegették.*” Ennek alapján a helyes válasz a C volt. Amennyiben a diákok ismerik a felsorolt meghatározásokat, nem okozhatott számukra gondot a helyes válasz megjelölése. Újra hangsúlyozzuk, hogy a diákok csak azokon a válaszlehetőségeken gondolkoznak, amelyeket a feladatlapon maguk előtt látnak.

■ a 7446 számú feladatlap 64. feladata: A feladatban a helyesírásnak megfelelően kellett befejezni egy szállóigévé vált idézetet. Meg kell jegyeznünk, hogy maga a szerző, Madách is így írta eredetileg, valamint a tankönyv szövegtári részében is ekként olvasható ez az idézet: „*Mondottam, ember: küzdj és bízva bízzál!*” (Forrás: mek.oszk.hu/00800/00849/html/01.htm#15 [2015.05.01. 13:42], valamint Kulcsárné–Kulcsár: Irodalom a gimnáziumok és szakközépiskolák 3. osztálya számára, 1. rész, Terra, Bratislava 2011, 119. o.). A diákoknak két lehetőségük volt: vagy pontosan ismerték az idézetet és annak helyesírását, vagy tudták, hogy a felszólító mondat végére felkiáltójel kell, ill. azt, hogy az *és* kötőszó elé csak az összetett mondatban kell vesszőt tenni.

Az egyes feladatokat bíráló megjegyzéseikhez szükséges hozzáfűzünk, hogy a feladatlapok szerzői ugyanazon pedagógiai dokumentumokra, az érvényben levő állami művelődési standardokra (ISCED 3) támaszkodtak a feladatlapok készítése során, mint az iskolák pedagógusai és tanítványai az érettségi vizsgákra való felkészülés során.

Zárszóként engedjenek meg egy fontos megjegyzést: az érettségi írásbeli vizsgák extern része szintfelmérő feladatlapokból áll (Normreferend – NR tesztek), amelyek célja mérni a diákok elsajátított ismereteit, s egyben összehasonlítani tudásszintjüket. Végeredményben kialakítanak egy sorrendet a diákok tudása, feladatmegoldó készsége alapján, ezt az érettségi bizonyítványban is szereplő „percentil” adat rögzíti, amelyet minden diákot besorol arra a szintre, amelyet az érettségi vizsgákon elért. Az így összeállított feladatlapoknál a tanulók átlagos eredményességének 40–60% között kellene mozognia, és olyan feladatokat kellene tartalmaznia, amelyek igényességük alapján

a tanulókat kellőképpen megkülönböztetik. A jó feladatlapnak tehát olyannak kell lennie, hogy az egyes feladatok igényességével rangsorolja, értékelje a diákok tudását, készségeit és képességeit.

Minden évben a zárójelentésében megállapíthatjuk, hogy a magyar nyelv és irodalom tantárgyból készített érettségi feladatlap megfelelő, reliábilis, tehát a mérés szempontjából megbízható volt. (Reliabilitás – a mérés pontosságát, megbízhatóságát jelenti, vagyis hogy milyen pontosan méri azt, amit mérnie kell.) Az előző tanévben az érettségizők országos átlaga 51,8% volt. Az idei tanévben 52,9%. (Ne feledjük, hogy országos mérések esetében a 40–60% közti átlag a reális!) A NÚCEM évente minden tőle telhetőt megtesz annak érdekében, hogy az érettségi feladatlapok megfelelőek és a lehető legjobb minőségűek legyenek. Készítésük során az érettségi célkövetelmények (SPÚ, Bratislava 2012) szolgálnak alapul. Mielőtt egy feladatlap az érettségiző diákok elé kerül, több próbateszteszen, többszintes recenzió, belső szakmai értékelésen, végül pedig javításon megy keresztül. Meggyőződésünk, hogy a feladatlapok megfelelőek voltak, figyelembe vették az érvényben levő pedagógiai dokumentumokat. Részletes elemzésükkel a továbbiakban a tantárgyi jelentésben foglalkozunk majd, amelyet intézetünk weboldalán is közzé teszünk.

Észrevételeiket, javaslataikat köszönjük, s pedagógiai munkájukban kívánunk további szakmai sikereket.

